

Samenvatting

Doet kunst goed?

DE BETEKENIS VAN KUNST
OP RECEPT IN NIEUWEGEIN

Maarten Kwakernaak

Freek de Meere

Maaïke van Kapel

Samenvatting Doet kunst goed?

DE BETEKENIS VAN KUNST OP RECEPT IN NIEUWEGEIN

Maarten Kwakernaak
Freek de Meere
Maaïke van Kapel

Utrecht, juni 2019

Samenvatting

Inleiding

Sinds 2011 wordt in Nieuwegein het programma Welzijn op Recept uitgevoerd. Het is een programma dat voorziet in sociaal-maatschappelijke interventies voor een groep mensen met klachten van psychosociale aard. Deze interventies zijn in principe bedoeld als vervangend voor gebruikelijke medische interventies. Met Kunst op Recept is in Nieuwegein vanuit kunstzinnige invalshoek hierop een vervolg gegeven.

Door Kunst op Recept wordt verondersteld dat een actieve deelname aan kunstzinnige projecten, het zelf beoefenen en het reflecteren op kunst, een bijdrage kan leveren aan het verhogen van welbevinden en aan het voorkomen en herstellen van klachten van psychosociale aard. Er zijn in de literatuur voldoende aanwijzingen dat kunst-interventies psychologische gebreken helpen verminderen of algemeen welzijn en gezondheid helpen versterken op korte of lange termijn.

In Nieuwegein zijn diverse kunstzinnige interventies ontwikkeld, gericht op mensen met psychosociale problemen en aangeboden aan eenieder die wil meedoen. Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de meerwaarde van de kunstzinnige interventies van Kunst op Recept. Deze inzichten moeten bijdragen aan de verdere ontwikkeling van deze kunstzinnige interventies.

Activiteiten

Er zijn in totaal 8 soorten en 31 activiteiten aangeboden vanuit Kunst op Recept. Het gaat bijvoorbeeld rond schilderen, muziek en mozaïek, voor een aantal deelnemers is individueel maatwerk geleverd. Hierbij zijn 6 docenten bij betrokken geweest. De projectleiding van Kunst op Recept heeft deze beschreven in zogenaamde interventiebeschrijvingen. De docenten geven aan dat de activiteiten goed gefaciliteerd zijn.

Er was voldoende budget beschikbaar om diverse materialen te kunnen aanbieden. De activiteiten zijn op verschillende locaties aangeboden.

In totaal zijn in de verschillende rondes 93 deelnemers geweest. Met 13 andere potentiële deelnemers is er wel contact geweest, maar heeft dit uiteindelijk niet tot een match geleid. Het aanbod was gericht op volwassenen, er waren 19 deelnemers ouder dan 55 jaar. Vier deelnemers hebben een individueel maatwerk traject gevolgd. Dans, drama, schrijven en muziek waren weliswaar groepsactiviteiten, maar in de praktijk met twee of drie individuen.

Deelnemers waarderen de inhoud van de activiteiten. Het bracht hun onder andere ontspanning, een positief gevoel en rust in het hoofd. Het grootste deel van de respondenten van de enquête denkt dat hun deelname aan de activiteit positieve invloed heeft/had hun gezondheid, welbevinden of leefstijl. De specifieke betekenis van de activiteiten voor de deelnemers loopt sterk uiteen. Voor sommigen is de activiteit een aanleiding geweest om nieuwe stappen te maken in het leven. Anderen vinden het vooral een leuke activiteit. Alle geïnterviewde deelnemers zijn enthousiast over de aanpak en pleiten er vooral voor de activiteiten te behouden en er niet teveel aan te wijzigen.

Op recept

Deelnemers hebben zich in grote mate zelf aangemeld. Daarmee is er geen inhoudelijke sturing mogelijk dat een specifieke groep een bij een aandoening passende interventie toegemeten krijgt. De interventies van Kunst op Recept zijn in de praktijk dus geen curatieve interventie, hoewel de titel 'op recept' anders suggereert. Net als bij veel Nederlandse interventies bij Welzijn op recept is de beoogde werking vooral preventief van aard.

Uit de literatuur blijkt dat deelname aan kunstzinnige interventies vaak in een bepaalde mate een positief effect heeft op de ervaren kwaliteit van leven.

Dit is ook bij de activiteiten van Kunst op Recept in Nieuwegein het geval. Door de afwezigheid van de link met zorg- of hulpverlening kon in dit onderzoek echter geen goede inschatting gemaakt worden of er daadwerkelijk sprake is van preventie van zorg of ondersteuning. Hoewel de activiteiten mogelijk preventief zijn en duidelijk een positieve invloed hebben op het welbevinden, is onduidelijk welke invloed dit voor deelnemers heeft gehad op het zorggebruik.

Werkzame elementen

De ontwikkelde interventies binnen Kunst op Recept betreffen geen specifieke methodieken om van tevoren vastgestelde gezondheidsdoelen te behalen. De activiteiten hebben wel impact gehad op de deelnemers. De activiteiten leveren een duidelijke bijdrage aan het welzijn van het grootste deel van de deelnemers. De kracht van Kunst op Recept lijkt voor een groot deel te liggen in de laagdrempeligheid van de activiteiten en de aandacht voor het individu. Andere belangrijke factoren zijn de rol van de docent en een veilige sfeer.

De impact van de activiteiten van Kunst op Recept buiten de directe deelnemers, is vooralsnog beperkt. De impact kan worden vergroot als bijvoorbeeld de relatie met de huisartsen wel daadwerkelijk vorm kan krijgen. Het is dan de opgave met elkaar te benoemen welke doelgroep precies met welke interventie bereikt moet gaan worden.

Colofon

Opdrachtgever
Auteurs

De KOM
M. Kwakernaak, MSc
Dr. F.B.J. de Meere
M. van Kapel, MSc
M. van Dijk, MSc
Ontwerppartners, Breda
DE KOM - Nieuwegein
Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T (030) 230 07 99
E secr@verwey-jonker.nl
I www.verwey-jonker.nl

Met medewerking van
Omslag
Foto
Uitgave

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-90-5830-949-5

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2019.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction
of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

In Nieuwegein is de afgelopen jaren het programma Kunst op Recept uitgevoerd. Het idee is dat een actieve deelname aan kunstzinnige projecten een bijdrage kan leveren aan het welbevinden van mensen en helpt bij het voorkomen en herstellen van klachten van psychosociale aard. In Nieuwegein zijn diverse 'kunstzinnige interventies' ontwikkeld, gericht op mensen met psychosociale problemen en aangeboden aan eenieder die wil meedoen.

In dit onderzoek geven we zicht op de activiteiten en de meerwaarde daarvan voor de betrokkenen. De ontwikkelde interventies binnen Kunst op Recept betreffen geen specifieke methodieken om van tevoren vastgestelde gezondheidsdoelen te behalen. De activiteiten hebben wel impact gehad op de deelnemers. De activiteiten leveren een duidelijke bijdrage aan het welzijn van het grootste deel van de deelnemers. De kracht van Kunst op Recept lijkt voor een groot deel te liggen in de laagdrempeligheid van de activiteiten en de aandacht voor het individu. Andere belangrijke factoren zijn de rol van de docent en een veilige sfeer.